Zalai Károly

A ló másik oldalán

'Franz Marc regénye'

Hetedik rész

16.

Ettől kezdve megváltozott Jean élete, mert egy festő szemével kezdte vizsgálni, látni és falni a világot. Minden látnivaló izgalmasabban villant föl előtte. Mindenki és minden modell lett; és új összefüggéseket rejtett. Úgy érezte, hogy tőle függ minden, mert a látványt úgy alakítja, ahogy akarja. Szinte lebegve sétált, és ha tehette, most már lassan, szinte ínyencként gyalogolt hazafele a munkából, és eszébe sem jutott omnibuszra vagy metróra szállni. Az utca, a házak, az emberek egy képzeletbeli vásznon jelentek meg előtte, a hangulatai színeket öltöttek, és a felület egyre mélyült, rétegződött, mint valami dallam jelent meg, s az egészet ő tartotta, fűzte egybe. Odahaza aztán újabb és újabb alkotások születtek. A néni nem győzött csodálkozni és szellőztetni. Ehhez képest úgy érezte magát, amikor nap mint nap bement dolgozni a bankba, mintha vágóhídra hajtották volna. Nyilván mindenkinek föltűnt, milyen sápadtan, kedveszegetten ül az íróasztalánál, mert a bácsi, aki néha benézett hozzá, egy alkalommal azt mondta, úgy ül ott, mintha félne valamitől. Nem eszik itt senki embert, viccelődött. Ha ilyen elkámpicsorodott képet vágsz, hamar kiteszik a szűrödet, súgta neki.

Jean pedig úgy érezte, hogy a sok fölösleges számmal, amit mindenféle oszlopba kellett szednie, csak beszennyezi a papírt. Néha majdnem elsírta magát. Teljesen kivolt. Egész nap arra várt, hogy végre hazamehessen. Az egyetlen jó volt benne, hogy megtanulta értékelni a szabadidejét. De esténként nem volt módja festeni. Csak rajzolt titokban, millió vázlatot készített, és képzeletben festett. És a vasárnapot várta, hogy a nevelőszülei elmenjenek valahova kirándulni. Igen, kezdett megérni benne az elhatározás, hogy elköltözik, még ha félt is ettől a lépéstől. Aztán nem bírta tovább. Úgy gondolta, inkább bevallja „bűnét" a bácsinak, hátha mégis jól alakul a dolog. Bár a néni lebeszélte róla, az egyik este előhozta a rejtekhelyéről a legújabb festményét. A szobáját festette le, fényárban úszott minden, az ágya, a függönyök, az ablak, a szőnyeg. Boldog kép volt, mert úgy érezte közben, hogy ez a szoba az ő egyetlen menedéke, kincses szigetként ábrázolta, ahol az elmúlt években megbújhatott, és jól érezte magát. A bázis, ahonnan elindult. De a bácsi csak ráncolta a

homlokát, és vádlón nézett rögtön a nénire. Azt hiszem, mondta szemrehányóan, ez a maga műve. Maga bolondította meg a gyereket. Biztos vagyok benne, hogy maga táplálta bele a reményt, hogy az ember munka nélkül, pingálgatva is meg tud élni. Ezerből egy! Keserves kenyérkereset ez, nem győzöm elégszer hangsúlyozni. Közben a képre alig nézett rá, majd dúlva-fúlva fölállt, s mint valami ketrecbe zárt vad elkezdett járkálni a szobában. Nagyon elszomorítottál, Jean, nyögte. Éveken át meséltem neked arról, hogyan kell az embernek hozzáállni az élethez. Mi több, azt hittem példát mutatok neked. Erre most festő és mázoló akarsz lenni, ha nem tévedek. Pont most, amikor elkezdtél tisztességesen keresni és dolgozni. Ráadásul egyre feszültebb a politikai helyzet. Ki tudja, mit hoz a holnap?! Mostanság csak az tud megkapaszkodni, akinek biztos állása van! E két dolog, a bank meg a piktorság, nem megy egyszerre, én azt mondom, mert nagyobb az élettapasztalatom, mint neked, hogy a festészet zsákutca! Letérít a biztos útról! Ha komolyan gondolod az egészet, akkor kudarcot vallasz, garantálom. De Gaston, vágott közbe a néni, szó sincs arról, hogy Jean festő akar lenni. Épp hogy csak festeget, hogy kitöltse valami szórakozással az életét. Most jobb lenne, ha kocsmázni járna, lányokat hajszolna, lóversenyezne? Lárifári, kiáltotta a bácsi. Látom én jó, mi feszül a gyerekben. Az ember nem kezd festeni csak úgy, hobbiból. Látott már az én kezemben ecsetet? Soha. Ördögi foglalkozás! Ráadásul a fél város, mit fél város, a fél világ, azt gondolja magáról, hogy ő is művész. És a világ összes szélhámosa ebben a városban gyülekezik, s minden falon valami mázolmány lóg. Közben eltűnnek a tisztességes mesteremberek képei. Jean barátunk is közéjük akar tartozni?! Egy ablak, az ágy, a függöny, némi fehér fény, elmaszatolva, és íme, kész a kép? Mit akar? Talán eladni? És ebből megélni!? Bizony keserves dolog. Nem, nem, az ő helye a bankban van! Néhány évnyi szorgos, kitartó munka, és részlegvezető lehet belőle, ha komolyan veszi a feladatát.

Ennek a vitának súlyos következményei lettek. Jean egész éjjel le sem hunyta a szemét, végül döntött. El kell költöznie. A bácsi csak biccentett, amikor a vasárnapi ebédnél bejelentette elhatározását. Hát jó, te tudod. De végül is felnőtt vagy. De nagyon bízom abban, hogy nem fordítasz hátat a banknak, mert ez bepiszkítaná makulátlan nevemet. És ugye nem akarod ezt!? Hisz én protezsáltalak be, és ódákat zengedeztem rólad az igazgató úrnak, hogy te milyen szorgalmas vagy, és mennyire meg lehet bízni benned. Ha megtudná, hogy titokban festegetsz, valószínű rosszabb lenne, mintha kiderülne rólad, hogy részegeskedsz. Mindenki ismeri ugyanis a festőurak hóbortjait. Az egyik a fülét vágja le,

nem csoda, hogy őrültek házába kerül. A másik otthagyja a családját, s elhajózik egy távoli szigetre, ahol meztelen kiskorúakkal hetyeg, lebzsel, iszogat, a hasát sütteti a nappal, mert bűzlik neki a komoly munka. Nagyon-nagyon szomorúvá tennél, ha te is ebbe az irányba indulnál. Végül is nem azért lettem apád helyett apád, hogy ölbe tett kézzel nézzem, mint teszed tönkre az életedet. Én nem tehetek ellene semmit, nem akadályozhatlak meg benne, és nem is akarlak megakadályozni. Mert hát mégsem vagy a vér szerinti fiam. Ha az lennél, kidobnám a szemétbe az ecseteidet, és örökre eltiltanálak a mázolástól. Így viszont a saját károdon kell megtanulnod, hogy mindenki maga felelős a döntéseiért!

Jean a Monparnasse egy kis utcájában vett ki bútorozott szobát. A néni, a búcsúzásnál a kezébe nyomott egy borítékot, és könnyes volt a szeme. Tudod, bármikor meglátogathatsz minket, hiszen úgy bántunk veled, mint a saját fiúnkkal. S nekem te tényleg az voltál, de hiszen tudod… De hát ez az élet rendje, most hogy már keresel, a saját lábadra kell állnod. Ennek előbb-utóbb be kellett következnie. Sajnálom, hogy így történt, tudod, hogy, milyen hirtelen haragú Gaston bácsi, szerintem pár nap múlva belátja, hogy túl heves volt. Majd megnyugszik. Ne haragudj rá, s gondolja arra, hogy az ajtónk mindig nyitva áll előtted. Ha bármire szükséged van, csak szóljál. Én megértelek, hisz láttad, milyen fontos számomra a művészet. Igazán sok sikert kívánok neked, és nagyon szeretném, ha néhány éven belül egy galériában láthatnám a képeidet.

17.

Mi tagadás, Jean megkönnyebbült, ha rosszul is estek neki a bácsi kijelentései. De hát mi tud ő a festészetről!? Viszont hamarosan rájött, hogy ő meg az életről tudott túl keveset. Hisz mindene megvolt, terített asztal várta, és a szabadidejében azt csinált, amit akart. Még festhetett is. Most meg egy csomó időt el kellett töltenie azzal, hogy ételt vegyen magának, vagy éppen kifőzdékbe járjon, ahol nyomorúságos vendégek között, rossz hangulatban vacsorázott, s alig várta már, hogy fizethessen, s haza indulhasson festeni. De ekkor szakadt a nyakába a következő kellemetlen meglepetés. A mindennapok gondjai, mintha elapasztották volna a lelkesedését és az ihletet. Nem jutott eszébe semmi olyan, amit szívesen megfestett volna. Ott ült a vászon előtt, festeni kezdett, de aztán letörölte. Ha meg úgy tűnt, sikerült valami, előbb-utóbb rádöbbent, hogy korábbi festményeit másolja. Elkeseredett. Egy időre abbahagyta a festést, és a környékbeli galériákat kezdte látogatni, hogy onnan töltekezzen föl erővel. De ez inkább elkeserítette. Úgy érezte, mindenki tehetségesebb, mint ő. Annyi érdekes képet látott, hogy azt se tudta, hova nézzen. Ó,

gondolta, ő csak egy sarlatán, aki valamiért azt hitte magáról, hogy festő lesz.

Aztán a bankot kezdte okolni: a kibírhatatlan munkát, azokat a rettenetes unalmas alakokat, akik körbevették. Rossz volt nézni, hogy a részlegvezető úgy sétált közöttük, mint valami tábornok. Jeannak az volt az érzése, megint az iskolapadban ül, dolgozatot ír, és a felügyelő tanár, azt lesi, kinek adjon körmöst, mert puskázott. És a kollégái hogy nyalták a főnökök talpát! Rossz volt nézni, ahogy alázatosan mosolyogtak, még a tartásuk is megváltozott, ha megjelent valamelyik főnök. Megannyi szolga. Úgy érezte, elherdálja az időt. Azért a pár biztos frankért, beült a gályára, s húzza, csak húzza az evezőt, de soha nem szállhat partra. Az íróasztalhoz láncolva tölti az értékes időt, miközben a hajó a világ legszebb tájékai között úszik. Most vette csak észre, hogy hiába érezte magát párizsinak, ő csak egy szegény kis porszem, aki csak az utcáról leshet be a jobb éttermekbe, mert nincs elég pénze. És ha beülne, azonnal látnák rajta, hogy csak egy fogalmazó, akinek nincs helye az előkelő népek között. Néha arra gondolt, hogy visszakullog a nevelőszüleihez, de ez a vereségének beismerése lett volna.

A bácsi a bankban néhányszor odament hozzá, és ilyenkor Jean azon csípte magát, hogy ugyanolyan bárgyún vigyorog, minta többiek, amikor valamelyik nagyfőnök tette tiszteletét az irodában. Megpróbált úgy tenni, mintha a világ legeslegjobb helyén ücsörögne. A bácsi ilyenkor bíztatóan hátba veregette, valami viccet mesélt, hogy az egész iroda hallja, aztán mindenki egymással versenyezve nevetni kezdett. És ő is nevetett, amiért különösen szégyellte magát. Kilátástalan helyzetbe jutott. Akárhogy számolt is, a fizetése csak arra volt elegendő, hogy egyik hónapról a másikra éljen. A munka nem volt nehéz, mégis kilúgozva érezte magát tőle. Vágyakozva nézett ki az ablakon. Különösen a tavasz beköszöntekor érezte úgy, mintha börtönrácsok vennék körül. Az egyik vasárnapra Gaston bácsi meghívta magukhoz ebédre. Nagyot nyelt örömében, hogy végre valami jobb étel kerül a gyomrába. Szép, és igen drága csokor virággal érkezett, és a bácsinak is vitt egy üveg burgundit. Csak később jutott eszébe, hogy az ajándékok áráért, egy jobb vendéglőben meg is ebédelhetett volna. Ezért aztán úgy döntött, megpróbál annyit enni, hogy legalább másnapig ne legyen éhes. Amikor belépett a bácsiékhoz, a néni pillantásában azonnal látta, hogy nem elégedett vele, hogy látja rajta, az utóbbi időben mennyi gond kínozza. Persze a festészetről egy szó sem esett. Ebéd után azonnal Gaston bácsi ragadta magához a szót, és Jean legnagyobb csodálkozására, a háború rémével kezdte őket riogatni. És rádöbbent, hogy csigaházában él, nem tud a világról semmit. Ha még csak

a németekről lett volna szó, az már szinte a könyökén jött ki, de a bácsi a Balkánt kezdte emlegetni. Olyan országokról mesélt, amelyekről Jean eddig csak fél füllel hallott, és úgy gondolta, hogy az egy távoli egzotikus földrész, ahol lényegtelen dolgok történnek. Elmaradott népek torzsalkodnak egymással, ami igazából magánügyük, de rájuk nem lesz hatással. Ilyenek és kész, még jó, hogy olyan távol élnek a művelt Európától. Erre a bácsi vagy jó órán keresztül egy Ferenc József nevű osztrák császárról mesélt, akinek a vezetése alatt 1908-ban a Monarchia annektálta Bosznia-Hercegovinát. És azóta nem nyugszanak a kedélyek odalent. Ezután Marokkót emlegette, ahol a franciák meg a németek csaknem hajba kaptak. Az oroszokról pedig megtudta, hogy a saját népségüket, főként a szerbeket tüzelik, miközben azt keresgélik, kivel kössenek szövetséget. Most még az Antanthoz húznak, de a cár nagy bitang, nem lehet benne bízni. Mindenki hazudik, ahogy azt a politikusok szokták, de valójában az összes ország a saját pecsenyéjét sütögeti. Addig jó, ameddig mindenki kussol. De ez már sajnos csak látszólagos béke, a lőporos hordó alatt egyre forróbb a talaj. Látnunk kell, hogy mindenki háborúra készül, hiszen nem titok, hogy valamennyi nagyhatalom őrült fegyverkezésbe kezdett. Mit gondolsz fiam, miért emelték három évre a katonai szolgálatot szép hazánkban. Sajnálom, hogy eddig nem meséltem a balkáni háborúkról, mert az jól mutatja, mi zajlik ott. Alighogy meggyengült a török, máris elkezdett egymással marakodni Montenegró, Szerbia, Bulgária és Görögország. Aztán a szerbek meg a görögök, a bolgárokkal vesztek össze a koncon, újabb háborút kirobbantva. És persze minden szlávnak nagyon fáj, hogy Bosznia osztrák kézre került. Ők is szívesen rátették volna a mancsukat, így aztán alig várják, hogy visszavágjanak. És az orosz medve csendben a háttérben brummog, és ne feledjük, milyen élesek a karmai!. Még szerencse, hogy mostanában puszi pajtások vagyunk az ősi ellenségünkkel, az angolokkal. Nélkülük már rég ránk támadt volna ez a vaskalapos Vilmos. Meg kell előzni őt, mire nem késő. De micsoda fejvesztettség uralkodik mostanában nálunk! Az egész a szocialisták miatt van! Föltüzelték a bárgyú népet. Pedig láttuk a Kommün idején, mi lesz, ha a proletárok kezükbe kaparintják a hatalmat. De egyetlen kormány sem tud nyugalmat teremteni, pedig lassan már a két kezemen sem tudom megszámlálni a miniszterelnököket. Ki tudja ezt a rengeteg nevet megjegyezni!? Clemenceau, Briand, Caillaux, Poncaré, Barthou, Doumergue, Ribot, most meg valami Viviani szerencsétlenkedik. Nincs erős kéz az országban, olyan, mint Napóleoné volt. Császár kéne ide, aki látja, mit kell tenni, de persze nem olyan, mint az a szerencsétlen Petit Napóleon volt. De már eltűntek a politika porondjáról az igazi

államférfiak. Mentsen meg minket az isten, én borúlátó vagyok, fiam. A vak is láthatja, hogy nagyon rossz irányban indultak el a dolgok, fejezte be a bácsi az előadását.